

Ruhlar bir aylık ramazanla tam kıvamını bulur, derinleşir, meyvenin çiçeğe yatışı gibi, olgunlaşır ve yeni bir oluşum bekleyişine geçer; derken bayram ufukta bir güneş gibi beliriverir. Bayram, bütün bir ramazanın, hatta geçmiş bütün ramazanların özü, usaresi gibi bir duyguyla gelir. O, semaların en nurlu katmanlarından süzölmüş, meleklerin incelerden ince elleriyle örölmüş, sımsıcak, alabildiğine yumuşak bir töl gibi sarar benliğimizi.. ve kopup geldiğı âlemlerin şefkat ve duyarlılığını ruhumuza işlercesine, bir anne gibi kucaklar hepimizi. Biz, bütünüyle onun, o da bütünüyle bizim olur.. ve gitmeyecek gibi okşar kâküllerimizi.. dönüp gelecekmış gibi öper alınlarımızdan.. ve veda tavafı edasıyla uzaklaşır bizden.

Biz, bayramın bu ses ve soluklarını, bu şive ve bu nazını, meleklerle hemdem olmuş, peygamberlerle yaşamış olanlarımızın, gönüllere inşirah veren, dinlendiren, mutlu eden ve ebedî mutluluğa giden yolları açan sihirli uğultuları gibi duyarız.. duyar ve Müslüman olarak yaratılmış bulunmanın hazlarıyla talihlerimize tebessümler yağdırırız.

Bayramı duyup dinlemek, ruhlarımızda her zaman kevser çağlıları hissini uyarır. Gönüllerimizi onun yumuşaklardan yumuşak esintilerine çevirdiğimiz andan itibaren, tıpkı rüyalarda olduğı gibi, kendimizi, gidip tâ semalara kadar uzanan aydınlık bir geçmişin ışıık kaynağının ortasında buluruz. Öyle ki atalarımızın arkada bıraktığı her şey, bizden kopup giden bütün değerler ve varlığını onlara borçlu bulunduğumuz bütün dinamikler yeniden bizim olur.. derken, AK ÇAĞIN o nazlı, hülyalı günleri bir kere daha ufkumuzda tölleir.. bizimle münasebeti olan her şey, İsrail'in diriltici soluklarını duymuş gibi dirilir.. ve atalarımızla beraber kendimizi sırlı bir haşır u neşir arasatında buluruz; buluruz da, eski günlere ait bütün zaman parçalarıyla beraber, geleceğın yaşanmaya açık zaman dilimlerini aynı anda iç içe duyar ve yaşarız. Hatta imanın aydınlık dünyasında, zikir ü fikir, tesbih u tehlillerin çağrıştırmasıyla henüz yaşamadığımız, görmediğimiz, hatta hatta tasavvur bile edemediğimiz ve dünyevî hayat normlarını aşan hatıralarla dolar-taşarız.. bugüne kadar henüz tanışmamış olduğumuz lezzetlerin, saadetlerin ak ikliminde dolaşır, bilhassa günümüzde, herkesin boğulup bunaldığı dünyanın karanlık tünellerinde, âdetâ Cennet yamaçlarında seyahat ediyor gibi, varolmanın, insan olmanın, mü'min olmanın en erişilmez zevklerini duyarız... Kulaklarımızda: "iman manevi bir tû-ba-i cennet çekirdeğini taşıyor" hoş âvâzı, gönüllerimizde ebediyet arzusuyla meshur, tıpkı rüyalarda olduğı gibi, her gördüğümüz şeye ulaşmamız, her duyduğumuz nesneye sahip olmamız, her düşündüğümüz zevki kolayca elde etmemiz gibi, halden hale intikâl eder, şekilden şekile girer ve hazdan hazza uçarız.

Bayram, dost-düşman hemen herkese kendini en yumuşak şekilde kabul ettirir ve daha önceden plânlanmış bütün nizamları, intizamları, dizaynları bozar, ileriye-geriye atar, onların yerine kendi ahengini kurar. Evet, başka düşüncelere, başka ahenklere programlanmış bütün ruhlar, onun meltemlerini duyunca, Asâ-yı Mûsa ve Yed-i Beyzâ -Hz. Musa'nın asâsı ve ışık saçan eli- karşısında büyüü bozulmuş sihirbazlar gibi, hemen gerçek kıbleye yönelir ve Firavun'a karşı dedikleri gibi "Fakdi mâ ente kâd - Artık nasıl hüküm vereceksen ver" derler.

Bayram bize, her zaman söylenmesi çok zor şeyler fısıldar, ruhlarımıza ifâdesi imkânsız manâları duyurur.. ve daha ne gizli emellerimize su serperek onları birer filiz haline getirir.

Bayramdaki temcid, salâ, ezan ve gizli-açık her yanda duyulan evrâd u ezkâr kulaklarımıza âdetâ, gök kapılarının gıcırtılarını aksettirir; tebrikler, tes'îdler, el öpmeler, ziyaretler ise şanlı geçmişimizden köpürüp köpürüp gelen ruhu ve manâyı andırır. Evet, öteler buudlu bu lâhûtî ses hevenkleri, bu mâzi renkli töre ve merasimler, sanki ruhlarımızın, anlatmak isteyip de anlatamadıkları sevinçlerini, neşelerini veya hasretlerini ve hicranlarını söylüyor gibi gelir bize...

Bayram, hemen her zaman oldukça şümüllü bir dil kullanır ve anlatılması gerekli olan her şeyi anlatır: İnsanın toprak gibi hiçliğini ve ayaklar altında oluşunu.. yağmurun toprağı kucakladığı

gibi rahmetin de onu kucakladığını.. arı kovanından daha canlı, kuş yuvalarından daha yumuşak yuvalarımızın şefkatini.. ruhlarımızın ötelere olan alâkalarını, emellerini.. kalblerimizin huzur ve itmi'nanını.. fert plânında insanın bir bilinmez noktadan başlayıp ve bir türlü bitmeyen sırlı yolculuğunu.. yolculuğun sevindiren veya ürperten son durağını.. toplum plânında milletimizin doğuşunu.. çağlar ve çağlar boyu mücadelesini.. kültür ve medeniyetini.. örf ve âdetini.. üslup ve şivesini, hem de senede bir iki defa ve toplumun bütün katmanlarına en beliğ bir dille anlatır.

Bu güzel dünyanın güzelliklere namzet çocukları olan bizler, kendi ruhlarımızın ifadesi olarak bayramlarda duyup dinlediklerimizi, coşup haykırdıklarımızı ve yaşayıp anladıklarımızı, evet, maziden bize miras kalan varlığımızın ruh ve manâsını daha sağlam blokajlara oturtmalı, daha sağlam seralara alarak korumalı, geliştirmeli ve yaşatmalıyız. Zira bu bayramlar ve bayramlara ait ruh ve manâların gönüllerimize sinmesi, bütün bir millete mâl olması, bunca his, bunca hayal, bunca düşünce ile bütünleşmesi için kim bilir ne kadar zamana ihtiyaç olmuş; uğrunda ne büyük gayretler gösterilmiş ve ne tahammülfersâ şeylere katlanılmıştır!? Bizim o geçmişten, o sa'y ve o gayretten haberimiz olmayabilir.. bayramları, iyi senarize edilmiş bir şehráyinin, birkaç başarılı aktörle canlandırılması şeklinde seyredebiliriz.. oysa ki bayram, bütün bunları aşan bir temâşa zevki, bir televvün derinliği ile gelir. O, gökteki ilk aşılama sonrasından sonra, yeryüzünde çağlar ve çağlar boyu sürüp gelen mukaddes bir hamileliğin en bereketli ürünüdür.

Bayram, hayatın içinde, fakat hayattan daha derin, daha güzel ve dünyada gerçekleşmesi imkânsız gibi görünen bir rüyayı canlandırır ve bir gâye-i hayali düşlemeye dair enteresan ipuçları verir.. gönüllere istedikleri, bekledikleri günleri va'd eder.. ve insan vicdanının gizli gizli arzu ettiği fakat bir türlü elde edemediği ebedî saadet ihtiyacına, kendine mahsus bir lisan kullanarak cevaplar verir.

Biz hepimiz, bir ölçüde ümit ve endişenin çocukları sayılırız. Hemen hepimiz, ileride şimdikinden daha fazla mes'ud olacağımız mutlu günler bekler ve saadet sarayları hülyası ile yaşarız. Bu beklenti ve bu hülyaların gerçekleşmesini gösteren emareleri temaşa ettikçe ümitlenir, göremeyince de endişeye kapılırız.

Evet, bütün bir ömür boyu kulluk dünyamızda, Cennet'e doğru uzayan yollarda önümüzü kesen sıkıntı, meşakkat ve çeşit çeşit gailelerle; Cehennem'e çeken tünellerde pusu kurmuş bekleyen türlü türlü arzular, iştihalar ve şehvetlerle mücadele ede ede Cennet yamaçlarına ulaşacağımızı ümit ettiğimiz gibi, iyi bir imtihan verip hayatımızı "Hakk rızası" çizgisinde yaşayarak geçirdiğimiz veya geçireceğimiz ramazandan sonra da ötelere adına önemli adımlar atmaya muvaffak olduğumuz mülahazasıyla, muvaffak eden Zat'a karşı içimizde rahmet buudlu bir kısım beklentilerin hasıl olması -sînelerimizde o beklentileri hasıl eden, niyetlerimizi dua yerinde kabul buyurup umduklarımızla bizleri şereflendirsin!- gayet normal ve hattâ Allah'a inanmış olmanın gereğidir.

Ramazân ve bayramlar, diğer gün ve aylardan farklı olarak sanki yağmur yüklü bulutlar gibi gelir.. eteklerindeki hayrât ve hasenât cevherlerini başımıza boşaltır.. günahlarımızı çer-çöp gibi önüne katar, gufran denizlerine sürükler ve bize tekrar ber tekrar:

"Mevlâ bizi affede Bayram o bayram olur
Cürm ü hatalar gide Bayram o bayram olur"

M.Lutfi Hazretleri

dedirtir. Hislerimizin sınırsızlığı, hülyalarımızın sonsuzluğu, sanki bekaya açık bu fani günleri ebedîleştirmenin büyüğü formülüymüş gibi onların içine girince, bize sonsuzun sırlı kapılarını aralamış ve gönüllerimize ebediyyet duygusunu bir kere daha duyurmuş olur.

İnsan ne zaman, bayramı ve bayramla gelen sesi, soluğu dinlese, o günlere göre çok tekerrür eden o en güzel kelimelerden, en enfes ifadelerden, en manâlı davranışlardan, hattâ o güne ait duygu ve düşüncelerden fışkıran en latif iksirleri içer; içer de, saadetlerin en erişilmezini elde eder.

Bayramlar o kadar büyüldür ki, gelişi bütün bir yıl beklenir ve gidişindeki keder de ancak, böyle bir ikinci geliş ümidiyle hafifler; tasa iken sevinç olur, hüznün iken beklenen bir sürûra inkılâb eder.

Bayramlar, biraz da namazlarla bayramdırlar. İş gelip namaza dayanınca, bayram artık yeryüzü işi olmaktan çıkar, semavî bir manâ ve te'sire ulaşır. Öyle ki o gün, Allah'a karşı vazife ve sorumluluklarını yerine getirmeye azmetmiş bütün ruhlar, camiye adımlarını atar-atmaz âdetâ vecde gelir, her biri Allah'la münasebetine göre sonsuza yelken açar ve basiretlerine aralanan menfezlerden ukbâyı temâşa ediyor gibi olurlar. Gönüllerinin bütün rikkatiyle duyup hissettiklerinden lezzet alan bu insanlar, halleriyle, dilleriyle, davranışlarıyla saygı duydukları bir huzurun hakkını eda ediyor gibi ağlar, inler ve kıvranırlar.. söylemek için söz arar.. matlubu yakalamak için halden hale girer.. his ve heyecanını haykırmaya çalışır, dili kelimelerin yetmezliğine takılır, yutkunur yutkunur ve "lâ havle..." çekerler.

Hele bir de, minberde ve mihrapta aradığı sesi bulursa, sanki duyduğu, duyup yudumladığı şeylerle gençleşiyor, ebedîleşiyor, zaman ve mekân üstü bir keyfiyete ulaşıyor gibi olur. Sonra da Allah'ın gönlüne saldıdığı ezelî vaatlerle kanatlanmaya başlar. Bütün benliğini saran bu derinleşmenin vecd ü sekri içinde Cennet'e gidiyor gibi, Cennet ehline inkılâb ediyor gibi, yer yer Yaratan'ın karşısında ter döker, zaman zaman da beraatı elinde köprüyü aşmış gibi neşeyle köpürür.. ve öyle bir büyüye kapılır, öyle bir istiğraka kendini salar ki, bir daha da uyanmak istemez...